

Brojalice kao sredstvo rada pri obrađivanju pojmova iz prirodoslovlja

Krišto, Antonela

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:518511>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-30**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Antonela Krišto

**BROJALICE KAO SREDSTVO RADA PRI OBRAĐIVANJU POJMOVA IZ
PRIRODOSLOVLJA**

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Diplomski sveučilišni studij ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja

**BROJALICE KAO SREDSTVO RADA PRI OBRAĐIVANJU POJMOVA IZ
PRIRODOSLOVLJA**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Ekologija za održivi razvoj
Mentor: prof. dr. sc. Irella Bogut
Sumentor: mag. musicol. Ana Popović
Student: Antonela Krišto
Matični broj: 3319
Modul: Ekologija i nacionalna baština

Osijek

rujan, 2018.

SAŽETAK

Brojalica je vrsta umjetničko-književnog teksta, gotovo ritmička igra, kratka pjesmica, ritmička cjelina, igra riječima, vrsta onomatopeje ili oblik dječjeg stvaranja. Brojalice dijelimo na govorne i pjevane, dok ih prema sadržaju dijelimo na konkretne, besmislene i kombinirane. Brojalice su prisutne u svim kulturama svijeta, pa tako i u svim krajevima Hrvatske. Prenose se iz naraštaja u naraštaj i iz jednog naroda u drugi. Uglavnom ih stvaraju djeca te im pomaže pri određivanju tko će započeti igru, loviti, baciti loptu, žmiriti, nešto pokazati ili odgovoriti. One su veliki pomagač u igri kojom neprimjetno upravljaju. U ovome se radu upućuje na neke mogućnosti uključivanja brojalica kao sredstvo rada pri obrađivanju pojmova iz prirodoslovlja u vrtićima. Kroz razne brojalice obrađuju se raznovrsne teme vezane uz prirodoslovlje te na taj način djeca uče o njima kroz sadržaju koji im je blizak.

Ključne riječi: brojalice, dijete, prirodoslovlje, okoliš

SUMMARY

Nursery rhyme is a kind of art-literary text, almost a rhythmic game, a short poem, rhythmic whole, words play, the kind of onomatopoeia or the form of child creation. Nursery rhymes are divided into spoken rhymes and sung rhymes, or into concrete, meaningless and combined when divided by content. Nursery rhymes are presented in every culture in the world and also in all parts of Croatia. Rhymes are passed on from generation to generation and from one nation to another. Rhymes are mostly created by children and they help them to determine who will start, chase, throw ball, seek, show something or answer. Rhymes are a great support in a game that invisibly controls them. In this paper, reference is made to some possibilities of inclusion of nursery rhymes as a means of education in teaching natural science contents in kindergarten. Various topics related to natural sciences are taught through various rhymes, so children learn about them with help of the content that is close to them.

Key words: nursery rhymes, child, natural science, environment

Sadržaj

UVOD.....	1
1. BROJALICA	2
1.1. Govorna brojlica	3
1.2. Pjevana brojlica	3
2. VAŽNOST BROJALICE	5
2.1. Izbor brojlice.....	7
3. SADRŽAJ BROJALICE	8
3.1. Konkretna brojlica	8
3.2. Besmislena brojlica.....	9
3.3. Kombinirana brojlica	10
4. METODIČKI PRISTUP BROJALICAMA	11
4.1. Brojalice u funkciji igre.....	11
4.2. Brojalice za razvitak ritma i pokreta.....	12
4.3. Brojalice uz maketu	12
4.4. Brojalice u grafičkom izrazu	13
4.5. Brojalice uz pjevanje	13
5. PRIRODOSLOVLJE.....	15
6. POJMOVI IZ PRIRODOSLOVLJA	17
7. PRIMJERI OBRADE PRIRIDOSLOVNIH SADŽAJA POMOĆU BROJALICA.....	19
7.1. Metodička priprema 1.....	19
Jež	20
Zec i vjeverica	21
Mačka	24
7.2. Metodička priprema 2.....	27
Jesen	27
Kiša.....	29
7.3. Metodička priprema 3.....	30
Tijelo.....	31
Ruke.....	33
Higijena ruku	34
Higijena zubi	36
8. ZAKLJUČAK.....	38
9. LITERATURA.....	39

UVOD

Dijete je od svoje najranije dobi usko vezano uz okoliš pa tako i pojmove iz prirodoslovlja. Ono neprestano promatra, istražuje, proučava, otkriva, opisuje, mjeri, uspoređuje i zaključuje. Vrlo je bitno da se djeci i u najranijoj dobi omogući neposredno spoznavanje okoliša, a to je zapravo moguće ako prirodoslovlje uključimo kao sastavni dio u odgojno-obrazovnom radu s djecom rane i predškolske dobi. Stoga cjelokupno početno znanje prirodoslovlja valja temeljiti na sadržaju bliskom djeci.

U ovom radu naglašava se važnost brojalica pri učenju pojmova iz prirodoslovlja u odgojno-obrazovnom radu s djecom rane i predškolske dobi. Brojalice su upravo sadržajem najbliže djeci. S obzirom na to da ih djeca rado pjevaju te zbog naglašene ritmičnosti brojalica pripadaju području glazbenih igara. Njihovi tekstovi govore baš o onome što djeca najviše vole: životinjama, cvijeću, Suncu, zvijezdama i o svemu onom što je blisko djeci. Djeca se raduju brojalicama čiji sadržaj ne mora imati određeni smisao, ali se ipak rimuje te tako utječe na razvijanje govora i ritma.

1. BROJALICA

Brojalice su vrsta umjetničko-književnog teksta, gotovo ritmička igra, kratka pjesmica, ritmička cjelina, igra riječima, vrsta onomatopeje ili oblik dječjeg stvaranja. Brojalice su jezično umotvorine – narodne i književne, klasične i suvremene ali sve imaju duboki korijen u narodnom stvaralaštvu (Peteh, 2003, 13). One imaju svoj ritam, glazbeni oblik i sve ostale elemente osim melodije i harmonije te ju zbog toga ubrajamo u vrstu glazbe. Nazivamo ih kratka pjesmica, jer se recitiraju na jednom tonu. Brojalice mogu biti vrlo vesele, a djeca vole humor, neočekivane situacije, vedrinu i obrate. Predškolskoj djeci brojalice su prihvatljive jer iskazuju elementarnost, jednostavnost i kratkoću. Odlikuju se lakoćom izgovora slogova, kratkim slogovima često sastavljenima od jednoga samoglasnika i dva suglasnika.

Brojalice su prisutne u svim kulturama svijeta, pa tako i u svim krajevima Hrvatske. Prenose se iz naraštaja u naraštaj i iz jednog naroda u drugi. Brojni pedagozi ukazuju na veliki interes djece za brojalice. Koriste se najčešće u materinjem jeziku, ali i u učenju stranog jezika. Učenje kroz igru je voljno učenje, nenametljivo, trajno, neprimjetno, bez prisile, čemu brojalice uvelike pridonose (Peteh, 2003, 13).

Brojalice uglavnom stvaraju djeca te im pomažu pri određivanju tko će započeti igru, loviti, baciti loptu, žmiriti, nešto pokazati ili odgovoriti. One su veliki pomagač u igri kojom neprimjetno upravljaju. Specifičnost brojalica je u posljednjem slogu po kojemu djeca određuju tko će biti izabran te obično taj slog jače naglase. Ponekad i ubrzavaju izgovarajući brojalicu te tako napetost raste prema kraju, jer posljednja riječ u brojalici ima odlučujuću moć. Svi igrači joj dobrovoljno podređuju svoju želju ili odluku, priznajući njenu moć. Na taj način brojalice neprimjetno upravljaju igrom, a čitav postupak razbrojavanja dobiva karakter prizivanja više sile, "čaranja". Vjerojatno su zbog toga najomiljenije brojalice i sastavljene od "čarobnih", tj. besmislenih riječi, koje se neposredno obraćaju višoj sili.

Brojalicu u vrtiću obrađujemo uz njezin metar, a ne ritam, jer se djeca prirodno razbrojavaju u metru. Metar možemo izvoditi na razne načine, npr. plješćući desno-lijevo, gore-dolje, naprijed-natrag, ispod noge, po glavi, o koljena, pucketajući prstima, krećući se u raznim smjerovima, skaćući te raznim kombinacijama svega toga.

1.1. Govorna brojlica

Govorna brojlica određuje da se jezično-ritmička struktura od početka do kraja odvija na istome tonu ili na istoj visini tona. Ton je uz ritam temeljni glazbeni element, pa tako nizanje, odnosno izgovorene riječi čine te iste riječi glazbenim riječima. Tonovi govorene brojlice razlikuju se u trajanju, boji i jačini, ali ne i u visini. Uglazbljene riječi počivaju na melodiji, odnosno na nizanju tonova različite visine, dok su uglazbljene riječi obojene u istoj tonskoj nijansi (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 22). Govorna brojlica uvijek odiše ritmičkom svježinom i bogatstvom riječi te na taj način dijete može ispuniti zadovoljstvom i srećom.

Primjerice:

Primjer 1.

Primjer 2.

Brojalice ovakvoga sadržaja bude osjećaje poput ljubavi, veselja, ponosa, nježnosti, otvorenosti i svih dobrih osjećaja svojstvenih čovjeku te dijete usmjerava prema bogatstvu temeljnih vrijednosti čovjekova života.

1.2. Pjevana brojlica

Melodija pjevane brojlice vrlo je jednostavna, svoju jednostavnost očituje i u tome što se razlikuje od vrlo jednostavne melodije pjesme. Za razliku od govorne, pjevana brojlica može biti već ona brojlica koja u svom slijedu ima svega dva tona koji se međusobno razlikuju upravo visinom (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 23). Jedno od temeljnih svojstava je upravo visina tona, dok su bitne osobine pjevane brojlice izrazita naglašenost i tonska različitost.

Pjevana brojlica može biti ona koja ima barem dva tona koja se razlikuju visinom. Također može imati do tri, a ponekad i do četiri različita tona, a da još uvijek ne predstavlja pjesmu. Izuzeci koji imaju više od tri različita tona, ovise o sadržajnom i ritmičkom elementu, odnosno ovise o karakteru same glazbeno - govorne strukture.

Pjevana je brojlica „slobodna“ i lišena svih okvira tonaliteta: od tonskog roda (dur i mol), do zakonitosti vođenja melodijske linije, i harmonijskih sklopova tonova na glavnim i/ili sporednih stupnjevima ljestvice (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 24). Ovakva vrsta brojlice djeci je privlačna jer ne sadrži polutonove koji su složeniji za slušnu percepciju i izvođenje te im pomaže u sjećanju kulture glasa.

2. VAŽNOST BROJALICE

Brojalice se mogu definirati kao omiljene dječje igre koje se organiziraju kao uvod u ostale igre, a koriste se za razvijanje ritma i njegovanje obrazovnih osobina.

Praksa je pokazala da djeca najviše vole razne igre brojalice te ih sa istim zanimanjem primjenjuju sva djeca svijeta. Brojalica je pristupačna djeci jer se lako pamti, ima ritam, melodična je (Peteh, 2003, 13). Predškolskoj i mlađoj školskoj djeci je prihvatljiva jer iskazuje elementarnost, kratkoću i jednostavnost (Peteh, 2003, 13). Tekstovi brojalice govore baš o onome što djeca najviše vole: životinjama, cvijeću, Suncu, zvijezdama i o svemu onom što je blisko djeci. Djeca se raduju brojalicama čiji sadržaj nema određenog smisla, ali se ipak rimuje te tako utječe na razvijanje govora i ritma.

Primjeri brojalice:

En ten tini

sava raka tini,

sava raka tika taka

bija baja buf,

iz lavora vruća voda

trif traf truf.

Ili

Eci peci pec

ti si mali zec

a ja mala vjeverica

eci peci pec!

Vrijednost brojalice u odgojno-obrazovnom radu s predškolskom djecom posebno se vidi u:

1. Govornom razvitku
2. Razvitku spoznajnih sposobnosti
3. Razvitku govorne kreativnosti i
4. Razvitku pokreta i ritma (Peteh, 2003, 13).

Brojalice su važne za razvitak govora i verbalne komunikacije. One potiču govorne aktivnosti, bogate dječji rječnik, oslobađaju dječji govor, motiviraju djecu da govore tečno te pridonose pravilnom izgovoru pojedinih glasova. One također, smanjuju govorne smetnje, izgrađuju dikciju, intonaciju te naglasak.

Brojalice pridonose razvitku pamćenja pa se tako razvijaju spoznajne sposobnosti. Usvajaju se nove činjenice, potiče mišljenje, bogati se predodžbeni svijet i sve ono što je usko i cjelovito povezano (Peteh, 2003, 14). Razvijaju se pozitivne emocije, slušna percepcija, smisao za lijepo te se budi interes za takvu vrstu govorne komunikacije.

Brojalice su kod mnoge djece snažan poticaj za govornu kreativnost. Djeca izmišljaju nove tekstove brojalica te nadograđuju već postojeće tekstove. Inspiracija za izmišljanje tekstova brojalica može biti slika, tekst, slikovnica, instrument, konkretan predmet ta svaka sredina u kojoj se dijete ugodno osjeća.

Brojalice također razvijaju ritam i pokret. Ritam se može demonstrirati raznim pokretima prstiju, šakom, rukama, nogama i tijelom. Izgovor brojalice uz pokret može se izraziti pljeskanjem, njihanjem, mahanjem ruku, njihanjem tijela, poskakivanjem i slično. Mogu se koristiti raznovrsni instrumenti, kao što su udaraljke, bubnjevi, zvečke te triangleri. Ritam se može izraziti pucketanjem prstima, tapšanjem po ramenu, tapšanjem po koljenima i slično. Ritmom se razvija sluh i motorika.

Brojalica može biti poticaj za modeliranje, crtanje ili muzičko-scensko izražavanje. Maštovit odgajatelj može brojalicu koristiti: u stvaranju raspoloženja, kao uvod u određenu aktivnost, u tijeku ili na završetku neke aktivnosti, u organiziranom radu ili slobodnim aktivnostima (Peteh, 2003, 15). Brojalice su često praćene glazbom i pokretom. Možemo ih brzo naučiti individualno, grupno ili zbornu u sva godišnja doba i na svim mjestima. Brojalice razlikujemo prema:

- duljini,
- ritmu,
- melodičnosti,
- raspoloženju,
- prigodnosti i
- prostoru.

Primjeri najpoznatijih brojalica:

Racionalne brojalice:

*Iš'o medo u dućan,
nije rek'o „Dobar dan!“*

*Idi medo van,
nisi rek'o „Dobar dan!“*

Iracionalne brojalice:

*Engele, bengele,
baku cí,
čiči, mići, čomborići,
čika, čoka, na tri žnoka,
bija baja buf!*

2.1.Izbor brojalice

Prilikom izbora brojalice treba se voditi računa o uzrasnoj grupi i prosječnim mogućnostima djece. To se odnosi na riječi brojalice, koje bi trebale biti poznate i lako izgovorljive djeci te dobi. U slučaju da u brojatici ima nepoznatih riječi, prije učenja brojalice te riječi djeci treba objasniti.

Također, treba obratiti pažnju i na ritam brojalice koji je u većini brojalice jednostavan. U obradi brojalice treba posvetiti pažnju na pauze jer mogu izazvati zabune u izgovoru.

Kad je u pitanju takt, najlakše su brojalice u dvočetvrtinskom taktu te ih zato treba prvo birati. U starijim grupama mogu se primjenjivati i brojalice u četveročetvrtinskom taktu.

Odgajatelj ima veliku ulogu u učenju brojalice, on može učiniti da i najteža brojalice djeci postane prihvatljiva ukoliko im ju na prikladan način predstavi. Ako uz brojalicu uključimo i pokret djeci ćemo olakšati učenje slogova.

3. SADRŽAJ BROJALICE

Sadržaj brojalice uvijek je poticajan. On je čvrsto vezan uz glazbene elemente, ritam i ton, no bitno je za naglasiti da djeca svoje mišljenje razvijaju kroz maštu, koju nastoje pretvoriti u zbilju i obrnuto. Određene situacije i određena emotivna stanja mogu biti personifikacija djetetove mašte, a sposobnost uživanja razvija se neobično brzo. Brojalica ima prednost pred mnogim drugim sadržajnim aktivnostima. Većina sadržaja i aktivnosti nastaju kao plod spoznaja i iskustva u organiziranoj aktivnosti koja živi po određenim pravilima (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 25). Sadržaj brojalice najčešće je plod spontane igre, situacija, običaja, a ne promišljanja u smislu izmišljanja brojalice zbog njih samih. Sadržaj brojalice ima veliki utjecaj na emocionalni i intelektualni razvoj djeteta. Često se ističe da je dječje razmišljanje i mišljenje konkretno ili precizno određeno na temelju stečenih spoznaja i iskustva, pa se stoga ono najlakše snalazi u konkretnoj situaciji (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 25). Svako dijete kroz kombiniranje stvarne i zamišljene igre dolazi do novih iskustava, doživljava i spoznaja.

3.1. Konkretna brojalice

Konkretnu brojalicu nazivamo još i stvarna, racionalna ili određena brojalice. Kako bi se naglasila moguća stvarnost samog teksta brojalice, u odgojnoj se praksi većinom koristi izraz konkretna brojalice. Sadržaj konkretne brojalice svakom djetetu je razumljiv.

Sadržaj takve brojalice konkretizira određene situacije s kojima se dijete susreće u životu te također konkretizira razne pojmove vezane uz prirodoslovlje. Neki od primjera su:

1. Zbivanja i svakodnevne situacije u djetetovoj okolini:

Igrati se volim ja,

Kad se lopta kotrlja.

2. Životinjske ljubimce:

Moja maca prede

Kraj drvene grede.

3. Prirodne situacije:

Želimo ti svaki dan,

Sretan kao rođendan!

4. Prirodne pojave:

Spustila se kiša,

Naljutila je miša!

5. Život prirode:

Jednog dana ispod trave

Niknule su tri ciklame.

Brojalica konkretnog sadržaja, osim glazbenog značenja ima i višestruko odgojno značenje. Takva govorna ili pjevana brojalica, osobito je značajna i kao didaktički sadržaj:

Ruke treba dobro prati

Da te bolest ne zahvati!

Iako je sadržaj brojalice konkretan, u nekim situacijama može biti nestvaran, kao što su prizori iz životinjskog svijeta u kojima se osobine životinja poistovjećuju s ljudskim osobinama. To je ujedno za malo djetete gotovo jedina mogućnost za približavanje u određene situacije i upoznavanje života (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 27). Starije djetete uživa u takvu sadržaju iako zna da neke situacije i prizori u takvoj brojalici ne odgovaraju stvarnosti (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 27).

3.2. Besmislena brojalica

Sadržaj besmislene, odnosno iracionalne brojalice sastoji se od niza slogova ili riječi koji ne znače ništa konkretno. U funkciji ritma nižu se slogovi ili riječi u korist razvoja govora i pravilnog izgovaranja pojedinih glasova. Takve brojalice djeci su privlačne te su im kreativan poticaj za izmišljanje slogova. Ritmizirani slogovi djetetu postaju „prave riječi“ gotovo sadržajno nadomjesne tekstu (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 27). Iako ti slogovi često nemaju rima, zbog svoje zvučnosti provociraju djetete na improviziranje i izmišljanje takvih konstrukcija.

Primjerice:

Širi šuru šara še,

Tiki tuku taka te.

3.3. Kombinirana brojlica

Kada je sadržaj brojlice sastavljen tako da se izmjenjuju sadržajni/konkretni dijelovi i besmisleni dijelovi teksta, brojlicu nazivamo kombiniranom. Takve brojlice najčešće nalazimo u pučkom izrazu, gdje je nizanje slogova ili besmislenih riječi najčešće u funkciji zaokruživanja ritmičke cjeline.

Primjerice:

Enci, benci,

Na kamenci.

Ili

Eci, peci, pec,

Ti si mali zec.

Odlika je ove vrste spajanje slogova i riječi spontano nastajanje, a ne svjesno glazbeno oblikovanje zadanih riječi (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 28). U ovoj vrsti brojlice djeca mogu biti pravi „znalci“, mješoviti improvizatori (Jurišić i Sam Palmić, 2002, 28).

4. METODIČKI PRISTUP BROJALICAMA

Brojalice se recitiraju, pjevaju, crtaju i modeliraju (Peteh, 2003, 18).

Kao osnovni sadržaj aktivnosti brojalice zahtjeva određeno vrijeme i prostor. Vrijeme brojalice određuje interes i koncentracija djeteta. Središnje mjesto u sustavu glazbene metodičke teorije i prakse ima motiviranje djeteta za neku aktivnost. Motivacija je trenutak uzajamne komunikacije odgojitelja i djeteta o kojoj ovisi krajnji rezultat same aktivnosti te on aktivira svu dječju pozornost, podupire napetost iščekivanja glavnog događaja u aktivnosti.

U hrvatskom jeziku brojalice možemo ponuditi na različite načine, ovisno o sadržaju, namjeni te prostoru gdje se nalazimo s djecom.

4.1. Brojalice u funkciji igre

Brojalica se najčešće koristi na početku neke igre kako bi igra pravilno tekla ili kako bi se njome odredilo dijete koje će započeti igru.

Postoje igre u kojima je glavni cilj naučiti brojalicu. U takvoj igri odgajatelj je voditelj igre, a dijete za njim jasno izgovara brojalicu te ju na taj način usvaja. Kada dijete usvoji brojalicu, tada on postaje voditelj igre.

Brojalice koristimo u raznim igrama, a neke od igara su:

- Pantomima,
- Tko je zadnji,
- Igre rukama,
- Gdje si bila Ančice?,
- Sjela baba u balon,
- Igre razbrojavanja,
- Igre traženja,
- Čarobnjak,
- Igra vjetra,
- Igra tramvaj.

4.2. Brojalice za razvitak ritma i pokreta

Svaka brojalica pruža mnoštvo mogućnosti za izražavanje ritma i pokreta. Inicijator pokreta u početku je odgajatelj, a kasnije djeca sama određuju pokrete. Pokrete mogu izvoditi cijelim tijelom ili samo nekim dijelovima tijela, kao što su glava, ruke ili noge.

Primjer brojalice:

Kiša, kiša

Kiša, kiša,

smoči miša,

smočila mu rep i brk,

brzo mišo sad u trk.

Taktiranje brojalice u ovom primjeru može započeti imitacijom kiše. Kišu možemo imitirati lupkanjem prstima po stolici, stolu, podu ili nekom drugom predmetom. Odgajatelj najprije djeci demonstrira kako kiša pada kad je pljusak, a zatim kako se čuje dok lagano pada, tiho sipi i rominja. U izgovaranju brojalice može se izmjenjivati način padanja kiše. Pokreti uz ovu brojalicu mogu se izvoditi uz razna kretanja i pod kišobranima. U izgovaranju brojalice uz ritam i pokret mogu se koristiti i raznovrsne udaraljke i zvečke.

Uz ovu brojalicu možemo uključiti i radnu aktivnost izrade zvečke. Djeca zvečke mogu napraviti od kutija različitih oblika i veličina uz dodatak raznovrsnog zrnja kao što su riža, kukuruz i kamenčići.

4.3. Brojalice uz maketu

Učenje brojalice uz maketu djeci omogućuje brzo memoriranje sadržaja brojalice.

Primjer brojalice:

Ima jedna kućica

Ima jedna kućica,

u kućici lutkica,

do lutkice mačkica,

*do mačkice pas,
koji laje na sav glas
av, av, av, av.*

Za lakše pamćenje ove brojalice koristit ćemo se maketom, odnosno igračkama koje se spominju u brojatici. Na zelenu podlogu koja predstavlja livadu uz izgovaranje brojalice odgajatelj redom postavlja elemente: kuću, lutkicu, mačkicu i psa. Nakon odgajatelja, svako dijete uz izgovaranje brojalice može postaviti elemente.

4.4. Brojalice u grafičkom izrazu

Neke brojalice djeca lakše nauče ako uz brojalicu i crtaju ono što govore.

Primjer brojalice:

Točka, točka, točkica
*Točka, točka, točkica,
gotova je glavica,
meke uši, mali vrat,
trbuh mu je kao sat,
male ručice, male nožice,
evo našeg Jožice.*

Crtanjem uz brojalicu djeca lakše pamte sadržaj brojalice. U ovoj brojatici djeca crtanjem osim sadržaja brojalice uče i dijelove tijela.

4.5. Brojalice uz pjevanje

Određene brojalice mogu se vrlo lako naučiti i pjevanjem. Pjevanjem se pamti tekst, melodije, a koristi se i pokret (Peteh, 2003, 23). Danas se s djecom premalo pjeva te bi se to trebalo promijeniti u odgoju i obrazovanju. Danas postoje kvalitetne snimke dječjih pjesmica i brojalice koje treba što češće primjenjivati.

Primjer brojalice:

Prste ima ruka svaka

Prste ima ruka svaka,

kad je stisneš to je šaka.

Bum, bum, bumbum, bum,

to je pjesma laka.

Igraju se ruke dvije,

tko će bolje, tko će prije.

Bum, bum, bumbum, bum,

to je pjesma laka.

5. PRIRODOSLOVLJE

Prema autorima Delić i Vijtiuk (2004) prirodoslovlje je uvod u prirodne znanosti. Drugim riječima, prirodoslovlje je skup znanja o prirodi. Prirodu osim biljaka, životinja, geografskih elemenata te nas ljudi čine i prirodni zakoni i načela. Oni zajedno s pojavnim oblicima čine sadržaj prirodoslovlja.

Vrlo je bitno da se djeci i u najranijoj dobi omogući neposredno spoznavanje okoliša, a to je zapravo moguće ako prirodoslovlje uključimo kao sastavni dio u odgojno-obrazovnom radu s djecom rane i predškolske dobi. Za djecu u predškolskom razdoblju je značajno da najprije počnu upoznavati najbliži okoliš u kojem se kreću (Katalinič, Papatnik, Slokan, 2007, 114). Djeca sve što vide, čuju, osjete, jedu, diraju ili pokreću žele sami napraviti i na taj način oponašati okoliš i okolinu u kojoj se nalaze, jer im je to uzor. Razvoj dječje sposobnosti treba se temeljiti na stjecanju iskustva iz života, odnosno iz živoga svijeta. Aktivnosti u okolišu i o okolišu vode formiranju misaonih operacija i formiranju temeljnih pojmova kao što su: prostor i vrijeme, kretanje i sile, predmeti i materije, pojam živoga, prema poznavanju odnosa među predmetima i odnosa među bićima i okolišem u kojem žive (Katalinič, Papatnik, Slokan, 2007, 114).

U okviru dnevne rutine dijete stječe spoznaje o pojavama, procesima i pojmovima iz područja prirodoslovlja te se uvježbava u prirodoslovnim postupcima kao što su: promatranje, razvrstavanje, uređivanje, izrada, brojanje, mjerenje, pokusi, planiranje, izrađivanje, proučavanje i slično.

Prirodoslovni sadržaji usmjereni su ka spoznajnim i praktičnim aktivnostima s ciljem razvijanja interesa i sposobnosti za samostalno upoznavanje okoliša. Hrvatska narodna baština obiluje različitim brojalicama od kojih su mnoge tematski vezane uz prirodoslovlje: primjerice A be ce de, Bija baja buf, Ćiha Ćiha, Eci peci pec, En ten tini, I'šo medo u dućan, Jež, Kiša pada, Nitko nije kriv, Pliva patka, Pokraj rijeke tiki-taus, Ringe ringe raja, Taši taši tanana, Tom i Jerry Pink panteri (Popović, Popović, Bogut, 2017, 679).

Kod djece u predškolskoj dobi prirodoslovne kompetencije razvijaju se poticanjem na postavljanje pitanja, istraživanje, otkrivanje i zaključivanje o zakonitostima u svijetu prirode te primjenom prirodoslovnog znanja u svakidašnjem životu. Ove kompetencije uključuju očuvanje prirode i njezinih resursa te razumijevanje promjena uzrokovanih ljudskom djelatnošću i odgovornosti pojedinaca za njih. Ove kompetencije razvijaju se u takvoj organizaciji odgojno-obrazovnog procesa vrtića koja se oslanja na stvaranje poticajnog matematičkog i prirodoslovnog okruženja, osnaživanja samoiniciranih i samoorganiziranih

aktivnosti djece te osiguranje primjerene potpore odgojitelja u zoni sljedećeg razvoja djece (Slunjski, i dr. 2014, 28). Kod djece treba poticati i osnaživati istraživački interes za prirodoslovne aktivnosti, ali i za održivi razvoj.

Održivi razvoj moguće je promicati kroz poštivanje prava i dostojanstva čovjeka, uvažavanje kulturne, prirodne i društvene raznolikosti među ljudima, poštivanje prava i potreba budućih generacija, očuvanje životne okoline i života na Zemlji, kao i razvijanje odgovornosti za mir i nenasilje, kako prema socijalnoj, tako i prema prirodnoj okolini. Mlađa djeca o okolišu razmišljaju vrlo konkretno, oslanjajući se na vanjske značajke (npr. „Okoliš je mjesto gdje se igram“), dok starija uzimaju u obzir i apstraktne vidove, poput brige o okolišu (Vrbičić, 2012, 8).

6. POJMOVI IZ PRIRODOSLOVLJA

Pojmovi iz prirodoslovlja imaju prirodnu, kulturnu i obrazovnu vrijednost. Kroz igru, koja je od davnina sastavni dio čovjekova života, povezuje se gradivo iz tjelesne i zdravstvene kulture i prirodoslovlja. Edukativne prirodoslovne aktivnosti kroz igru i pojmove iz prirodoslovlja zasnivaju se na djetetovom iskustvu i predznanju koje proizlazi iz njegova neposrednog okoliša. Izdvajanjem sadržaja o životnoj blizini djeteta se nastoji uvesti u svijet stvari i pojava koji ga okružuju, i to primjereno njegovoj dobi i psihofizičkim mogućnostima te se na taj način pruža mogućnost njegovanja pojmova iz prirodoslovlja.

Primjer brojalice:

*Na polju su ftiči bili,
So kukuruzu su pojeli,
Jen, dva, tri kuljko rečeš ti.*

Ili

*V zdencu su žabe,
Na polju su grabe.*

Skunjkač ide:

Skun, skun, skun.

A ti idi vum.

(Jelenić i Šipek, 2004)

Primjeri spomenutih brojalice, brojalice naših baka i djedova, zorno približavaju poznavanje dinamike bioprocesa u prirodi koji su u povezanosti s motorikom sudionika – djeteta, odnosno igrača (Kiš-Novak i Breslauer, 2007, 73). Uključivanje djece u procese i bioprocese vanjskog svijeta kroz brojalice (izmjena godišnjih doba, zvukovi u prirodi, razvojni oblici biljaka i životinja, miris zemlje, voda, svjetlost) podrazumijeva i različite motoričke i funkcionalne sposobnosti (trčanje, skakanje, valjanje, preskakanje zapreka i slično). Trčanje, skakanje, valjanje i preskakanje zapreka sastavni su dio igre te predstavljaju dobar pristup prema tijelu i duhu. Uočavanje dinamike u prirodi (izmjena godišnjih doba, zvukovi u prirodi, razvojni oblici biljaka i životinja, miris zemlje, strujanje vode, kretanje životinja) i pojmovi iz prirodoslovlja (punoglavac, ptice, grane, pašnjaci, konji) doprinose

imitaciji i nastanku igre. Brojalice određuju hijerarhiju u igri baš kao i u prirodi: vođu, ulogu (žmiriti, odbrojiti, loviti, prepoznati od kakvog materijala tj. drveta), kaznu i drugo.

Suvremenoj djeci izmiče cjelovit pogled na mnoga zbivanja u prirodi te su djeca zbog toga sve više prikraćena u izvornom spoznavanju stvari. Tu prikraćenost mogu ispraviti pojmovi iz prirodoslovlja. Drugim riječima, prirodoslovlje i tjelesna i zdravstvena kultura pružaju neiscrpne mogućnosti odgojno-obrazovnih strategija koje potiču njegovanje pojmova iz prirodoslovlja (Kiš-Novak i Breslauer, 2007, 77). Razvitak spoznaje i svijesti o prirodoslovnim pojmovima je i primjer cjeloživotnog učenja za održivi razvoj.

Ne možemo zanemariti da su osim pojmova iz prirodoslovlja najomiljenije igre sastavljene i od „čarobnih“ tj. besmislenih riječi. Te riječi se neposredno obraćaju višoj sili te su „običnom smrtniku“ nerazumljive. Na taj način brojalice dobivaju i novu dimenziju, karakter „čarobnog“, „nadmoćnog“, prizivanje više sile – „čaranje“, a pojmovi iz prirodoslovlja i igra postaju još čarobniji (Kiš-Novak i Breslauer, 2007, 77).

Primjer brojalice:

Engere, bengere, eđ volarum

Tiz, tiz na konjaru,

Hote si, hote si,

Ki ste rođe za kosi.

(Jelenić i Šipek, 2004)

7. PRIMJERI OBRADJE PRIRIDOSLOVNIH SADŽAJA POMOĆU BROJALICA

Praktični dio ovog rada sastoji se od tri metodičke pripreme. One se sastoje od nekoliko brojalica vezanih uz temu koju priprema obrađuje. U metodičkim priprema obradila sam temu životinje, jesen te ljudsko tijelo i higijena. Susrela sam se s teškoćama pri odabiru brojalica, jer je većina brojalica o životinjama, a tek mali dio njih obrađuje i ostale teme.

7.1. Metodička priprema 1.

Dob skupine:	Mlađa skupina od 3 do 4 godine
Tema:	ŽIVOTINJE
Metodički oblici rada:	individualni, rad u grupi, frontalni
Trajanje aktivnosti:	Obrađivanje jedne brojalice dnevno

Detaljan prikaz nastavne pripreme

CILJEVI:

- Stjecanje znanja o životinjama
- Zadovoljavanje dječjih interesa za temu
- Razvijanje pamćenja
- Omogućavanje djeci da steknu određena znanja i predodžbe o životinjama kroz brojalice
- Proširivanje znanja.

Realizacija teme:

Jež

Sjest ću s djecom tako da formiramo polukrug te ću djeci govoriti prvu brojalicu koja glasi ovako:

Boc, boc iglicama,

Ne diraj ga ručicama

Bode bode jež

Bit će suza, bjež.

Brojalicu ću ponavljati s djecom onoliko puta koliko je potrebno da ju djeca zapamte. Nakon što će djeca zapamtiti brojalicu, provoditi ćemo igru. Djeca će stajati u krugu i na 1. i 2. frazu bost će rukama oko sebe u metru; ritam treće fraze bost će naizmjenice rukama prema gore, a ritam četvrte fraze dolje uz čučanj. Na „bjež“ sakriti će glavu među ruke.

Nakon izvođenja brojalice razgovarati ću s djecom o sadržaju brojalice. Postavljati ću im poticajna pitanja.

Poticajna pitanja i predviđeni dječji odgovori:

- Koja se životinja spominje u brojalici?
 - Spominje se jež.
- Jesu li ikada vidjeli ježa?
 - Da!
- Gdje ste ga vidjeli?
 - Bio je ispred moje kuće. U parku.
- Kako izgleda jež?
 - Okrugao i ima bodlje.

Djeci ću pokazati realnu fotografiju ježa te ću ih zamoliti da mi opišu kako izgleda. Djeca će postavljati i neka svoja pitanja, a ja ću im nastojati što točnije odgovoriti.

Slika 1. Realna fotografija ježa

<https://www.flickr.com/photos/jurecek/2750359663>

Nakon razgovora provesti ću likovnu aktivnost u kojoj će djeca s temperama oslikavati ježa.

Djecu ću naučiti sljedeće činjenice o ježu:

- Imaju kratke uši i rep, dugu njušku i tijelo prekriveno gostim bodljama.
- Većina ježeva danju odmara u jami, a noću izlazi na površinu u lov na kukce i gliste (Slišković, T. i dr., 2003, 276).
- Kad se jež prestraši, sklopča se tako da su mu noge i lice skriveni. Kradom viri i provjerava je li opasnost prošla. Kad se uvjeri da je siguran, vraća se u normalan oblik.
- Jež se zimi sklopča i spava zimski san sve do proljeća.

Zec i vjeverica

Sljedeća brojalica koju ću provesti s djecom glasi ovako:

Eci, peci, pec,

ti si mali zec,

a ja mala vjeverica,

eci, peci, pec.

Brojalicu ću ponavljati s djecom onoliko puta koliko je potrebno da ju djeca zapamte. Nakon što djeca zapamte brojalicu, provoditi ćemo igru. Djeca će stajati u krugu, a jedno dijete će stajati u središtu kruga te će ići od djeteta do djeteta i dodirivati ih uz izgovaranje brojalice. Posljednji izgovoreni slog određivati će dijete koje će oponašati onu životinju koju odredi brojač. Nakon što izabrano dijete uspješno imitira određenu životinju tada on postaje brojač.

Nakon izvođenja brojalice razgovarati ću s djecom o sadržaju brojalice. Postavljati ću im poticajna pitanja.

Poticajna pitanja i predviđeni dječji odgovori:

- Koje se životinje spominju u brojalici?
 - Spominje se zec i vjeverica.
- Jeste li ikada vidjeli zec?
 - Jesmo.
- Gdje ste ga vidjeli?
 - U crtiću.
- Kako izgleda zec?
 - Ima velike uši i bijele boje je.
- Čime se hrani zec?
 - Mrkvom.
- Jesu li ikada vidjeli vjevericu?
 - Da!
- Gdje ste ju vidjeli?
 - Na drvetu.
- Kako izgleda vjeverica?
 - Ima veliki rep i smeđe je boje.
- Čime se hrani vjeverica?
 - Vjeverica jede lješnjake.

Djeci ću pokazati realne fotografije zeca i vjeverice te ću ih zamolila da mi opišu kako izgledaju. Djeca će postavljati i neka svoja pitanja, a ja ću im nastojati što točnije odgovoriti.

Slika 2. Realna fotografija zeca

<https://pixnio.com/hr/zivotinje/zec/zec-proljece-trava>

Slika 3. Realna fotografija vjeverice

<https://www.flickr.com/photos/88368982@N05/8158780395>

Kad naučimo sve o vjeverici, naučit ćemo i brojalicu o vjeverici koja glasi ovako:

*Vjeverica hitronoga,
repa duga, kitnjastoga,
uvijek trči, rijetko drijema,
lješnjake za zimu sprema.*

*A kada dođe ljuta zima,
lješnjaka nam dosta ima,
uvijek trči rijetko drijema,
lješnjake za zimu sprema.*

Djecu ću naučiti sljedeće činjenice o zecu i vjeverici:

- Zečevi imaju duge uši i izvanredan sluh.
- Velike okrugle oči zecu daju oštar vid.
- Zec ima bijeli repić.
- Većina vjeverica je oblikom slična miševima i štakorima, ali ima kitnjast rep.
- Ima oštre pandže kojima se vješa o koru drveta.
- Lepršavi rep joj pomaže u održavanju ravnoteže.
- Za najhladnijih dana vjeverica spava u gnijezdu, ali kada malo zatopli, izlazi u potrazi za hranom.
- Vjeverica zakopava plodove koje jede zimi.

Mačka

Sljedeća brojalica koju ću provesti glasi ovako:

*Ide maca oko tebe,
pazi da te ne ogrebe,
čuvaj mijo rep,
nemoj biti slijep,
ako budeš slijep,
otpast će ti rep!*

Brojalicu će ponavljala s djecom onoliko puta koliko je potrebno da ju djeca zapamte. Nakon što djeca zapamte brojalicu, provoditi ćemo igru. Djeca će čučati u krugu, a oko kruga ići će maca i nositi će rep (neki odabrani predmet – maramu). Na kraju pjesme maca će baciti rep jednom djetetu u kolu. To dijete će uzeti rep i trčati na drugu stranu od mace oko kruga i pokušati će prije mace doći na svoje mjesto. U slučaju da maca dođe prije djeteta i zauzme mu mjesto, to dijete će postati maca.

Nakon izvođenja brojalice razgovarati ću s djecom o sadržaju brojalice. Postavljati ću im poticajna pitanja.

Poticajna pitanja i predviđeni dječji odgovori:

- Koja se životinja spominje u brojalici?
 - Spominje se mačka.
- Jeste li ikada vidjeli mačku?
 - Da!
- Gdje ste ju vidjeli?
 - Bila je u mom dvorištu.
- Kako izgleda mačka?
 - Ima veliki rep, dlakava je i velike uši.
- Koliko ima nogu mačka?
 - Četiri.
- Ima li netko mačku za kućnog ljubimca?
 - Imam ja dvije.
- Čime se hrani mačka?
 - Mačke vole piti puno mlijeka, ali i love miševe.

Djeci ću pokazati realnu fotografiju mačke te ću ih zamoliti da mi opišu kako izgleda.

Slika 4. Realna fotografija mačke

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Felis_catus-cat_on_snow.jpg

Djeca će postavljati i neka svoja pitanja, a ja ću im nastojati što točnije odgovoriti. Sve ostalo što će nas zanimati o mačkama potražiti ćemo u Velikoj ilustriranoj dječjoj enciklopediji (Slišković i dr., 2003).

Djecu ću naučiti sljedeće činjenice o mačkama:

- Izvrsni su lovci i jako spretne.
- Imaju velike uši s kojima hvataju sve zvukove.
- Brci su im osjetljivi na dodir i olakšavaju im snalaženje u mraku.
- Dugački savitljiv rep pomaže im u održavanju ravnoteže.
- U sumrak im se zjenice šire i propuštaju u oko veliku količinu svjetlosti, a na jarkom sunčevom zjenice se suzuju i sprječavaju prodor prevelike količine svjetlosti u oko.

U sklopu provođenja brojalica na temu životinje, posjetiti ćemo Zoološki vrt. Prošetati ćemo kraj nastambi za životinje, diviti ćemo se njihovoj ljepoti i karakteristikama, te ćemo razgovarati o onome što znamo o njima.

7.2. Metodička priprema 2.

Dob skupine:	Starija skupina od 5 do 7 godine
Tema:	JESEN
Metodički oblici rada:	individualni, rad u grupi, frontalni
Trajanje aktivnosti:	Obrađivanje jedne brojalice dnevno

Detaljan prikaz nastavne pripreme

CILJEVI:

- Stjecanje znanja o godišnjim dobima
- Zadovoljavanje dječjih interesa za temu
- Razvijanje pamćenja
- Omogućavanje djeci da steknu određena znanja i predodžbe o godišnjim dobima kroz brojalice
- Proširivanje znanja.

Realizacija teme:

Jesen

Sjest ću s djecom tako da formiramo polukrug te ću djeci govoriti prvu brojalicu koja glasi:

Žuta srna, žuto lane,

žuta kruška pala s grane.

Žuti cvijet, žuto cvijeta,

žuta jesen poljem šeta.

Žuta dunja žuto zri,

žuta pjesma, žuti svi.

Brojalicu ću ponavljati s djecom onoliko puta koliko je potrebno da ju djeca zapamte. Nakon što djeca zapamte brojalicu, izaći ćemo u dvorište vrtića. Promatrati ću s djecom lišće, što se s njima događa i kakve su sve boje. U dvorištu ćemo pokušati potražiti što više listova različitih boja. Kad se vratimo u vrtić ponovit ćemo brojalicu koju smo naučili. Postavljati ću im poticajna pitanja.

Poticajna pitanja i predviđeni dječji odgovori:

- Koje godišnje doba se spominje u brojalici koju smo danas naučili?
 - Spominje se jesen!
- Što sve znate o jeseni?
 - Pada puno kiše, opada lišće, sve je žute boje...
- Zašto lišće pada s drveća?
 - Zato jer vjetar jako puše.
- Kad smo bili u dvorištu koje sve boje ste vidjeli na lišću?
 - Žutu, zelenu, ljubičastu, crvenu, narančastu
- Zna li zašto ptice selice odlaze na jug?
 - Da, jer je tamo toplije nego kod nas.
- Kakvi su dani, a kakve noći kad je jesen?
 - Dani su kratki, a noći duge.

Djecu ću naučiti sljedeće činjenice o jeseni:

- Zelena boja u lišću nastaje zbog klorofila. Kako sunce slabi u jesen, tako se i količina klorofila smanjuje te lišće dobiva žute nijanse.
- Crvena i ljubičasta boja lišća nastaje zbog šećera iz soka koji se nalazi zarobljen u listovima, a ti su sastojci nužni za biljku i njezino preživljavanje.
- U jesen ptice selice započinju svoj put u toplije krajeve.
- Zimzelene biljke poput bora i tijekom zime ostaju zelene boje jer su iglice prekrivene debelim slojem voska koji sprječava zamrzavanje tijekom hladnih dana.

Kiša

Sljedeća brojlica koju ću provesti s djecom glasi ovako:

*Kiša pada na travicu,
mrav se skriva pod gljivicu,
poručuje kiši mrav,
padaj kišo svaki dan,
kupio sam kišobran.*

Brojlicu ću ponavljati s djecom onoliko puta koliko je potrebno da ju djeca zapamte. Nakon što djeca zapamte brojlicu, imitirati ćemo kišu uz pomoć zvečki (zvečke ćemo prethodno samostalno izradili od prirodnih materijala). Najprije ću ja demonstrirati djeci kako kiša pada kad je pljusak, a zatim kako kad se lagano čuje, tiho pada i rominja, a zatim će djeca ponavljala za mnom. U ovoj brojlici izmjenjivati ćemo tempo padanja kiše, od najslabijeg do najjačeg. Nakon što zajedno uspješno izvedemo brojlicu, dopustiti ću djeci da sami osmisle svoj način izvođenja ove brojlice.

Nakon izvođenja brojlice razgovarati ću s djecom o sadržaju brojlice. Postavljati ću im poticajna pitanja.

Poticajna pitanja i predviđeni dječji odgovori:

- Koja oborina se spominje u brojlici koju smo danas naučili?
 - Spominje se kiša.
- Znate li kako nastaje kiša?
 - Kiša nastaje kada se sudare dva oblaka.
- Želite li naučiti kako nastaje kiša?
 - Da!

Nakon razgovora s djecom provest ću s njima eksperiment kako nastaje kiša, a za taj eksperiment biti će nam potrebno sljedeće:

- Prozirna teglica
- Voda

- Pjena za brijanje
- Boja za kolače
- Hvataljke ili žlica

Napuniti ćemo teglicu s $\frac{3}{4}$ vode. Napraviti ćemo oblak od pjene za brijanje na vrhu posude. Hvataljkama ili žlicom malo ćemo natopiti oblake od pjene s vodom. Djeca će na oblake nakapala nekoliko kapljica boje za kolače te ćemo promatrati što se događa. Kada se u našim oblacima nakupi dovoljno vode, šarena kiša početi će prolaziti kroz oblak u vodu.

Djecu ću iz ovog eksperimenta naučiti sljedeće činjenice o kiši:

- Oblaci su vidljive nakupine kapljica i ledenih kristala, a nastaju kada se vodena para ohladi ispod temperature rosišta.
- Oblaci nastaju kondenzacijom i sublimacijom vodene pare.
- Kad kapljice u oblaku dovoljno otežaju, počinju padati prema tlu.
- Kiša je bitna za život na Zemlji. Biljkama je potrebna voda za rast, dajući tako hranu ljudima i životinjama (Slišković, T. i dr., 2003, 440).
- Kiša puni rijeke i jezera iz kojih uzimamo vodu potrebnu za život (Slišković, T. i dr., 2003, 440).

7.3. Metodička priprema 3.

Dob skupine:	Starija skupina od 5 do 7 godine
Tema:	LJUDSKO TIJELO I HIGIJENA
Metodički oblici rada:	individualni, rad u grupi, frontalni
Trajanje aktivnosti:	Obrađivanje jedne brojalice dnevno

Detaljan prikaz nastavne pripreme

CILJEVI:

- Stjecanje znanja o ljudskom tijelu i higijeni
- Zadovoljavanje dječjih interesa za temu
- Razvijanje pamćenja
- Omogućavanje djeci da steknu određena znanja i predodžbe o ljudskom tijelu i higijeni kroz brojalice
- Proširivanje znanja.

Realizacija teme:

Tijelo

Sjest ću s djecom tako da formiramo polukrug te ću djeci govoriti prvu brojalicu koja glasi:

*Točka, točka, točkica,
gotova je glavica,
meke uši, mali vrat,
trbuh mu je kao sat,
male ručice, male nožice,
evo našeg Jožice.*

Brojalicu ću ponavljati s djecom onoliko puta koliko je potrebno da ju djeca zapamte. Nakon što djeca zapamte brojalicu uključiti ću i crtanje. Crtanjem uz brojalicu djeca će lakše zapamtiti sadržaj brojalice. U ovoj brojalici djeca će crtanjem osim sadržaja brojalice učiti i dijelove tijela.

Nakon obrađivanja brojalice razgovarati ću s djecom te im postavljati poticajna pitanja.

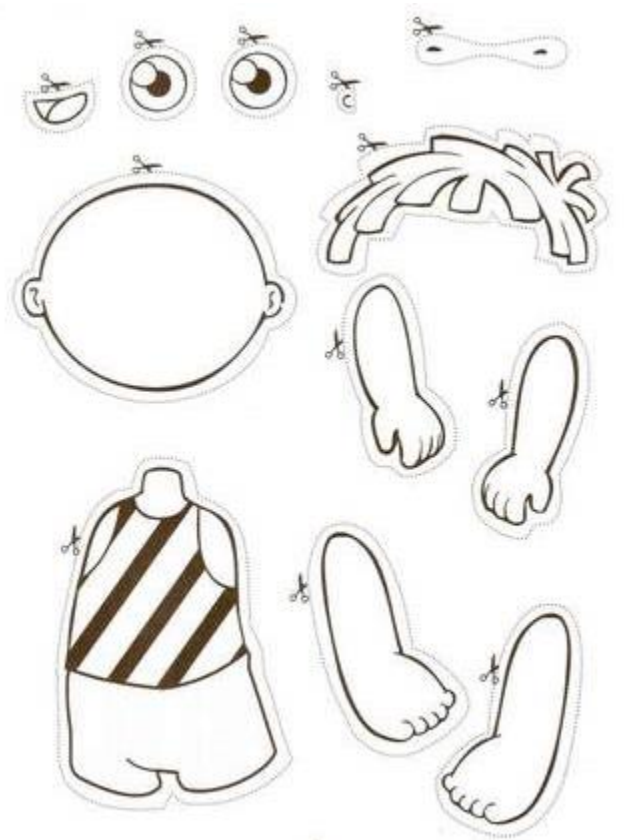
Poticajna pitanja i predviđeni dječji odgovori:

- Koji se dijelovi tijela spominju u brojalici?

- Spominje se glava, uši, vrat trbuh, ruke i noge.
- Što se sve nalazi na našoj glavi?
 - Na našoj glavi nalaze se oči, usta, nos i uši.
- Koliko imamo ruku?
 - Imamo dvije ruke.
- Koliko imamo nogu?
 - Imamo dvije noge.

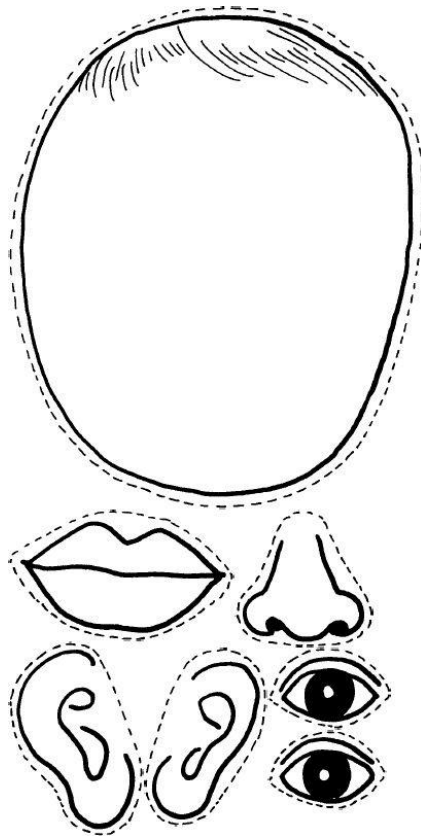
U skupinu ću pozvati liječnicu ili medicinsku sestru koja će djeci govoriti o tijelu, koje sve organe imamo i zašto nam služe. Djeca će tako puno toga naučiti i smanjiti strah od odlaska liječniku.

Na kraju dana djeca će ispunjavati radne liste u kojima treba izrezati i na odgovarajuća mjesta zalijepiti dijelove tijela ili dijelove lica.

Slika 5. Radna lista – dijelovi tijela

<https://www.aprenderebrincar.com/2012/11/parts-of-body-activities.html>

Slika 6. Radna lista – dijelovi lica

<https://www.pinterest.com/pin/668362400923196595/>

Ruke

Sljedeća brojalica koju ću provesti s djecom glasi ovako:

Prste ima ruka svaka, kad ih stisnem to je šaka,

bum, bum, bum, bum, bum,

to je pjesma laka.

Igraju se ruke dvije tko će bolje tko će prije,

bum, bum, bum, bum, bum,

to je pjesma laka.

Brojalicu ću ponavljati s djecom onoliko puta koliko je potrebno da ju djeca zapamte. Nakon izvođenja brojalice razgovarati ću s djecom o sadržaju brojalice. Postavljati ću im poticajna pitanja.

Poticajna pitanja i predviđeni dječji odgovori:

- O čemu govori brojalica koju smo danas naučili?
 - Brojalica govori o rukama.
- O čemu još govori brojalica?
 - Govori i o prstima.
- Koliko prstiju imamo na jednoj ruci?
 - Pet!
- Koliko ukupno prstiju imamo na dvije ruke?
 - Ukupnom na rukama imamo deset prstiju.
- Što sve možemo raditi s rukama?
 - Možemo se loptati, jesti i igrati se.
- Zna li i da svaki prst ima svoj naziv?
 - Ne!

Nakon razgovora o sadržaju brojalice s djecom ću provesti igru koja će djeci pomoći da nauče kako se koji prst zove. Prvo ću ja izvoditi igru dok djeca ne zapamte tekst. Nakon što djeca zapamte tekst igru ću provoditi samostalno igrajući se sa svojim prijateljima.

Igra glasi ovako:

*Palac bere šljive cijele,
kažiprst im puni zdjele,
srednji prst ih jede cijele,
prstenjak će: Hvala ne,
a najmanji: Dajte sve!*

Igra se igra tako da se krene od palca te da lagano vrtimo lijevo-desno prst o kojem govorimo.

Higijena ruku

Treći dan obrađivati ću temu higijena te ću provesti sljedeću brojalicu:

*Mi smo mali, maleni,
ručice smo oprali,
tra la la la, svatko zna,*

njih sapunom perem ja.

Brojalicu ću ponavljati s djecom onoliko puta koliko je potrebno da ju djeca zapamte. Nakon izvođenja brojalice razgovarala ću s djecom o sadržaju brojalice. Postavljati ću im poticajna pitanja.

Poticajna pitanja i predviđeni dječji odgovori:

- O čemu govori brojalica?
 - Brojalica govori o tome da trebamo prati ruke.
- Čime peremo ruke?
 - Ruke peremo vodom i sapunom.
- Kada trebamo prati ruke?
 - Prije i poslije jela.
- Osim ruku što je još važno redovito prati?
 - Zube, lice, tijelo i kosu.

Nakon razgovora o sadržaju brojalice, provesti ću interaktivnu igru širenja mikroba. U toj igri nekoliko djece treba namazati ruke temperama te se rukovati s ostalom djecom koja imaju čiste ruke. Na taj način djeca će vidjeti kako se brzo šire bakterije i ostale prljavštine.

U kupaonicu ću postaviti plakat iznad umivaonika na kojemu će djeca moći vidjeti korake kako se pravilno peru ruke.

Slika 7. Koraci za pravilno pranje ruku

<https://tuzlanski.ba/zanimljivosti/da-li-pravilno-perete-ruke/>

Higijena zubi

Sljedeća brojlica koju ću provesti s djecom glasi ovako:

*Mi smo mali, maleni,
zubiće smo oprali,
tra la la la, svatko zna,
da ih pere četkica.*

Brojlicu ću ponavljati s djecom onoliko puta koliko je potrebno da ju djeca zapamte. Nakon izvođenja brojlice razgovarala ću s djecom o sadržaju brojlice. Postavljati ću im poticajna pitanja.

Poticajna pitanja i predviđeni dječji odgovori:

- O čemu govori brojlica?
 - Brojlica govori o pranju zubi.

- Čime peremo zube?
 - Zube peremo četkicom i pastom za zube.
- Čemu služe zubi?
 - Zubi služe da možemo jesti.
- Kada trebamo prati zube?
 - Ujutro, navečer i poslije jela.
- Jesu li vam počeli rasti trajni zubi?
 - Jesu, izrastao mi je jedan.
- Jeste li ikad bili kod stomatologa?
 - Ne, nije me majka još vodila.

U sklopu ove teme posjetiti ćemo Dom zdravlja - stomatološku ordinaciju gdje će se djeca upoznati sa zanimanjem stomatologa, medicinskom opremom, pomagalicama i instrumentima za popravak zuba te pravilnim načinom pranja i četkanja zuba.

8. ZAKLJUČAK

Dijete je od svoje najranije dobi usko vezano uz okoliš pa tako i pojmove iz prirodnoslovlja. Ako prirodnoslovlje uključimo kao sastavni dio u odgojno-obrazovnom radu s djecom rane i predškolske dobi, djeci ćemo omogućiti da već u najranijoj dobi spoznaju okoliš te sve ono što ih okružuje. Cjelokupno početno znanje prirodnoslovlja valja temeljiti na sadržaju bliskom djeci, a upravo su im brojalice najbliže sadržajem. Njihovi tekstovi govore baš o onome što djeca najviše vole: životinjama, cvijeću, Suncu, zvijezdama i o svemu onom što je blisko djeci. Djeca se raduju brojalicama čiji sadržaj nema određenog smisla, ali se ipak rimuje te tako utječe na razvijanje govora i ritma.

U okviru dnevne rutine dijete stječe spoznaje o pojavama, procesima i pojmovima s područja prirodnoslovlja te se uvježbava u prirodoslovnim postupcima kao što su: promatranje, razvrstavanje, uređivanje, izrada, brojanje, mjerenje, pokusi, planiranje, izrađivanje, proučavanje i slično.

Hrvatska narodna baština obiluje različitim brojalicama koje su sadržajem vezane uz prirodnoslovlje. U ovom radu obradila sam neke od njih: primjerice *Boc, boc, iglicama; Eci, peci, pec; Ide maca oko tebe; Jesen; Kiša; Točka, točka, točkica; Prste ima ruka svaka; Mi smo mali, maleni.*

9. LITERATURA

1. Delić, A., Vijtiuk, N. (2004). *Prirodoslovlje*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Jelenić, M. i Šipek, J. (2004). *Jen, dva, tri kuljko rečeš ti*. Mala Subotica: KUU "Zvono".
3. Jurišić, G., Sam Palmić, R. (2002). *Brojalica snažni glazbeni poticaj*. Rijeka: Adamić.
4. Katalinič, D., Papatnik, A., Slokan D. (2007). *Medijski potpomognuto rano prirodoslovlje i tehnike za održiv suprirodni razvoj u predškolskom odgoju*. 113–117
5. Kiš-Novak, D., Breslauer, N., (2007). 6. *Međunarodni stručno-znanstveni skup „Dijete i jezik danas“: pojmovi iz zavičaja u igri u školi u prirodi*. Čakovec: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, središte u Čakovcu.
6. Peteh, M. (2003). *Zlatno doba brojalice*. Zagreb: Alinea.
7. Popović, A., Popović, Ž., Bogut, I. (2017). *Glazbene aktivnosti u integriranoj i izvanučioničkoj nastavi prirodoslovlja*; Zbornik radova naučnih konferencija Učiteljskog fakulteta na mađarskom nastavnom jeziku 2017. Subotica, Srbija: Sveučilište u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku u Subotici, 673-682.
8. Slišković, T. i dr. (2003). *Velika ilustrirana dječja enciklopedija*. Zagreb: Mozaik knjiga.
9. Slunjski, E. i dr. (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb.
10. Vrbičić, A. (2012). *Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj („zelena pedagogija“)*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet.
11. <https://www.flickr.com/photos/jurecek/2750359663> (1.9.2018.)
12. <https://pixnio.com/hr/zivotinje/zec/zec-proljece-trava> (1.9.2018.)
13. <https://www.flickr.com/photos/88368982@N05/8158780395> (1.9.2018.)
14. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Felis_catus-cat_on_snow.jpg (1.9.2018.)
15. <https://www.aprenderebrincar.com/2012/11/parts-of-body-activities.html> (1.9.2018.)
16. <https://www.pinterest.com/pin/668362400923196595/> (1.9.2018.)
17. <https://tuzlanski.ba/zanimljivosti/da-li-pravilno-perete-ruke/> (1.9.2018.)